

מראי מקומות - סוכה

כה:

ד. מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא הק' הפני יהושע, מנין לגמרא לומר שהוא מדרבנן, דלמא לעולם מן התורה הוא, וגזה"כ הוא לחייב קטנים בסוכה. ותי' דא"כ אין מקום לחלק בין קטן שהגיע לחינוך לקטן שלא הגיע לחינוך, ואם מחלקין בהכי, ע"כ היינו משום שאין החיוב סוכה לבני חינוך אלא מדרבנן.

ה. כל שנעור משנתו ואינו קורא אמא ע' בפסקי תוס' (הגיגה ס"ב ב') שכ' "וסוכה דמצוותו בשינה שיעורו שנעור משנתו ואינו קורא אמא". ולכאן יש להק', דזהו רק כלפי מצות שינה, אבל הרי יש ג"כ מצוה לאכול בסוכה, ולמה הוי הגיל חינוך של אכילה תלוי באם ראוי לקיים מצות שינה. ואי' בהערות להגרי"ש שהוכיח מכאן יסוד בהל' חינוך, דהיכא דאין הקטן יכול לקיים המצוה בשלמותה, אזי אינו חייב כלל בהמצוה, אפי' החלקים שיכול לקיים.

ו. משלו משל למה הדבר דומה וכו' כ' הפיה"מ להרמב"ם דמה שירידת גשמים היא סימן קללה, זה רק בתחלת סוכות, ומסתמא משום דאז הוא עיקר החיוב מן התורה לאכול בסוכה.

ז. כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע ודירתו עראי ע' אגרות משה (או"ח ה' ל"ט, ו) שכ' שיש מי שרצו לחדש שאין לעשות נוי סוכה מדברים שאין דרך להשתמש בבית, דבעינן כעין תדורו. וכ' דזה אינו, דכל הדין כעין תדורו הוא רק בנוגע לדיני ישיבת סוכה, ולא בדיני עשיית הסוכה. ולכן, ודאי יש לקשט הסוכה בכל מיני קישוטים, אפי' מי שאינו מקשט ביתו כל השנה, ומשום חשיבות המצוה.

ח. הא במגרס הא בעיוני פרש"י, לעיוני בטעמי' לבר מסוכה. ופי' תוס' דהיינו משום דצריך מחשבה ורוחב אויה. וע"ע בריטב"א שהביא ב' דעות בזה, יש שפי' דמגרס הוי קבע ולכן מצריך סוכה, ועיוני דהוי עראי חוץ לסוכה, ואית דאמרי דעיוני בסברא הוי קבע טפי, ובעי סוכה. וכ' דלחומרא עבדינן תרוייהו בסוכה, אא"כ אי אפשר, דאז הוי כמצטער דפטור מסוכה.

א. אמר אביי לעולם סוכה הלכתא, וכו' כ' הריטב"א, דהא דלא אמרי' איפכא, דיו"כ הלכתא וכו', היינו משום דהכי גמיר לה. א"נ, הכי עדיף טפי, דעיי"ז יכולין לדרוש ה"ה" לרבות, כמו דאי' ברוב דוכתי.

ב. סד"א האזרח בישראל אמר רחמנא, ולא את הגרים, קמ"ל הק' הריטב"א, א"כ האזרח דכתי' ל"ל. ותי' בשם הרמב"ן שבא לומר שלא יתחייב בסוכה אלא מי שהוא כאזרח רענן, פרט להולכי דרכים, ושומרי פירות, ומצטער, וכיוצא בהן. וכ' דמה דאמרי' בכל מקום דדרשי' תשבו כעין תדורו, באמת מהכא נפקא לן, דהא קרא גלי לן דמאי דכתי' תשבו, אינו ישיבה כל דהו, אלא ישיבה כעין דירה.

ג. כל לרבות את הקטנים הק' השפ"א, מה נשתנה מצות סוכה דלשמאי יש מצות חינוך בקטן כי האי, וגם לדידן למה הגדר הוא מי שאינו צריך לאמנו, הלא בדרך כלל מצות חינוך תלויה אם יודע איך לקיים המצוה בעצמו. ותי' שהוא בכלל כעין תדורו שתהיה הסוכה דירתו בקביעות כשבניו סמוכין על שלחנו, רק בצריך לאמו כיון דהיא פטורה גם הבן פטור לדידן, ובה מחמיר שמאי, דאפי' בכה"ג אמרי' תדורו [דהיינו הענין של תדורו, דודאי אי"ז דרשה מה"ת, שהרי כל החינוך הוא דרבנן]. אבל ע' בריטב"א שכ' דשמאי ס"ל דאביו חייב בזה מן התורה, דתשבו כעין תדורו איש ובניו, דלגבי דידי' מדרש הכי, אע"ג דלא דרשי' לי' לחייב אשה בסוכה (וצע"ק, דאם הדרשה הולכת על קטן אמרינן דהחיוב חל על האב, דמשום דירתו צריך שיהיו בניו עמו בהסוכה, אולם אם הדרשה באה לרבות אשה, ה' החיוב חל על האשה עצמה, ולא רק על בעלה שתהי' אשתו עמו בסוכה, וצ"ע בזה). עוד כ' דכיון דאפשר וחזי להכי, חייב מדין חינוך, שכן הדין בכל המצוות לחייבו בחינוך כל זמן שאפשר וראוי לכך, ורבנן סברי דכיון דאמו פטורה, חשיב שאין ראוי לחינוך סוכה בעוד שצריך לה. וע"ע במהרש"ל ביבמות (טו) דכ' דמה דחייב שמאי לפתוח את המעזיבה שעל מטת האם, לא ה' בשביל הקטן הנולד, אלא שהי' שם קטן אחר, שהי' עמה קטן כבן חמש שלא הי' יכול לפרוש מעמה, וכיון שהיתה צריכה להיות שם, פתחו המעזיבה בשביל אותו בן (ומשמע דס"ל דאין שייך כלל לחייב את התינוק הנולד, אבל שייך לחייב מי שצריך לאמו אבל אינו תינוק ממש, וצ"ע הגדר בזה).